

I MAART 1933.

AFLEVERING II

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE :

J. HEIMANS. AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE :

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN :

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE :

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

DE INPOLDERINGSPLANNEN BIJ HET KAMPER- EILAND, EEN RAMP VOOR DE ORNITHOLOGIE.

Met grooten schrik las ik in de Kamper courant van 22 November j.l. bij de praeadviezen voor de eerstvolgende raadsvergadering, onder het hoofd: „Een paar mooie voorstellen tot werkverschaffing”, onder meer het volgende: „... Maar B. en W. hebben gezocht. Zij hebben ook werkelijk en gelukkig gevonden: In de eerste plaats de inpoldering van rietland bij de Ramspol (twee complexen groot ongeveer 105 H.A.) en bij den Stikkenpolder een complex ter grootte van ongeveer 75 H.A. ...”. En toen men mij den volgenden dag op het stadhuis zeer welwillend de kaart overlegde, verdween ook mijn laatste hoop en zag ik met ontzetting, dat een zeer groot gedeelte van het schitterende buitendijksche moerasgebied langs het Kampereiland in een polder zal worden herschapen!

Nog kan ik het haast niet gelooven, maar de voorstellen zijn intusschen aangenomen en voor de kleinste inpoldering is de regeerings-subsidie reeds toegezegd en zelfs hebben de werkzaamheden daar eenige weken geleden al een aanvang genomen, ter-

wijl voor het inpolderingsplan bij de „Ramspol” zelf de beslissing over eventueele Rijkssubsidie zal volgen „na ontvangst van de betreffende raming”.

Dat zijn de nuchtere feiten en die zijn tevens de reden waarom ik hier op verzoek van de Redactie eenige regelen aan dit vogeldorado wil wijden, waarover ik in den loop der jaren reeds meermalen in dit blad schreef.

* * *

Vooraf een enkel woord over de historie! In het jaar 1363 of 1364 verdeelde bisschop Jan van Arkel, de landsheer van Sticht en Oversticht, het gebied genaamd Mastenbroek; zelf nam hij het deel dat thans in verband daarmee nog 's Heerenbroek heet maar verdeelde de rest onder de omliggende marken: Zwolle, Zuthem, Hasselt, Zalk etc. Voor Kampen echter werd een aparte regeling getroffen; dat kreeg „de Kampereilanden, met de aanwas van dien”. Even moet hier opgemerkt worden, dat bepaalde

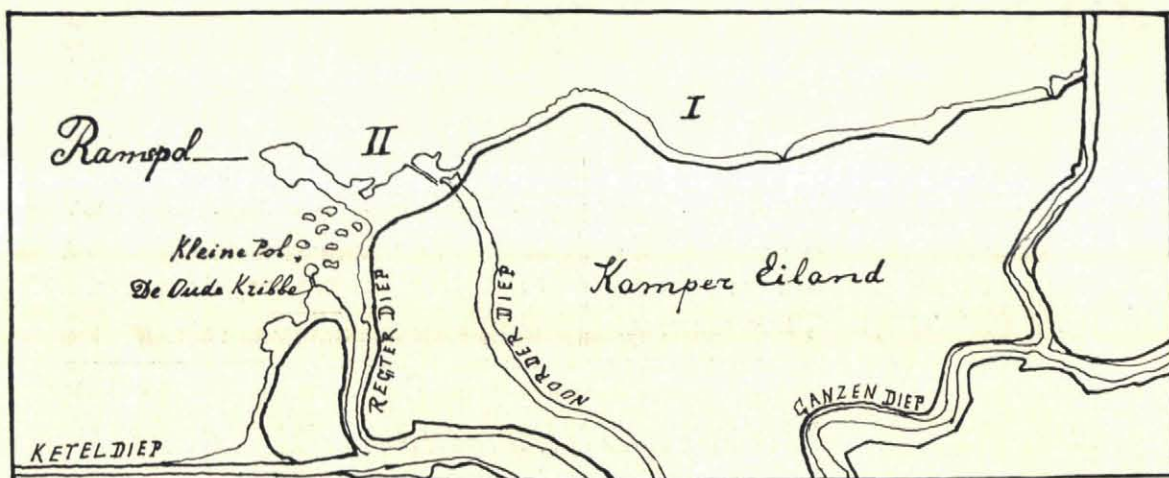

Fig. 1.

deelen van het eiland reeds in particulier bezit waren, maar die werden successievelijk door Kampen aangekocht, zoodat het geheele gebied in kwestie tenslotte in handen van deze stad kwam en nog is, zooals bekend. In het schenkingsjaar had het eiland echter op verre na niet de uitgebreidheid van thans, maar Kampen beijverde zich steeds het gebied te vergrooten en heeft van de clause „met de aanwas van dien” een zoo ruim mogelijk gebruik gemaakt. Groote biesvelden werden later aangepoot en nieuwe gedeelten ingedijkt.

Theoretisch zou het zoo op den duur de geheele Zuiderzee hebben kunnen annexeren en daarom werd in het jaar 1869 een overeenkomst getroffen tusschen het Rijk en de gemeente Kampen, waarbij een grenslijn werd vastgesteld van het gebied „tot bevordering der aanwassen in de gemeente Kampen”. Het biezengebied heeft deze lijn reeds overschreden en een gedeelte daarvan vormt dus thans de zgn. „Rijksbiezen”, zooals het onder de visschers en jagers heet. Maar tót die lijn heeft Kampen

plein pouvoir en tot zoover kan het dus zijn gebied eventueel indijken en daarmee het eiland vergrooten, dat volgens Dr. Steenhuis¹⁾ geen eigenlijke delta is, maar voor een belangrijk gedeelte verdrongen veen, dat bedekt is met Zuiderzeezand en Zuiderzeeklei of -slib".

Vóór de kust lagen reeds voor eenige eeuwen enkele hogere stukken, zoogenaamde „Pollen", vroeger blijkbaar ook wel „Wellen" genoemd. In het artikel „De IJsselmonden" van den heer H. J. Moerman²⁾, leeraar in Aardrijkskunde en Geschiedenis aan het Gem. Lyceum te Kampen, aan wien ik ook verder een aantal gegevens voor dit opstel dank, kan men lezen, dat in 1677 geld werd voorgeschoten om volgens het project van burgemeester Ram de zgn. Ramswelle aan de krib van het Rechterdiep te verbinden. Ook in latere jaren werden plannen gemaakt ter verbetering van het scheepvaartverkeer op dit diep, dat echter sinds de Ketelmonding gemaakt werd, niet meer als zoodanig dienst doet. Maar de verbinding van den zeedijk met de „Ramspol" is er nog wel en vermoedelijk is de ongeveer 1½ K.M. lange krib, die dwars door het moerasgebied vanaf den

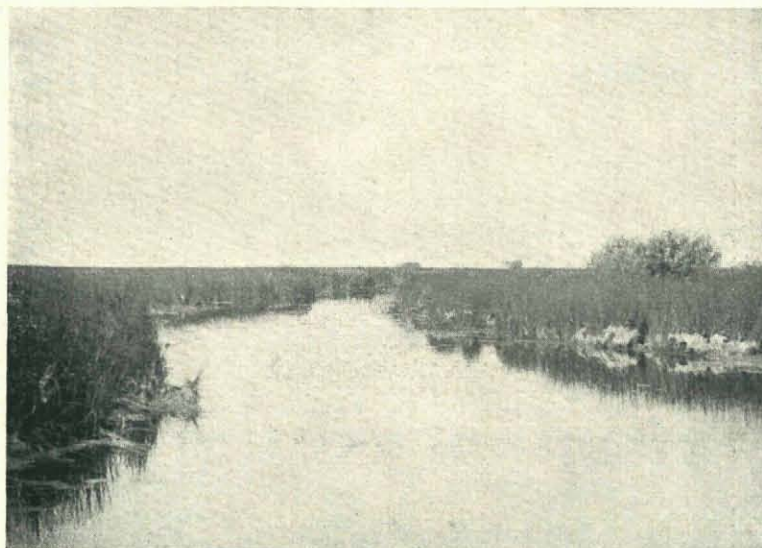

foto ten Kate.

Fig. 2. Kil in het biesveld bij de Polskrib. Kampereiland.

zeedijk naar de Pol loopt, nog wel geheel of gedeeltelijk een overblijfsel van deze werken.

Deze krib wordt geregeld onderhouden, zoodat de boer die het naastbijliggend erf bewoont, met paard en wagen de Pol kan bereiken om er te gaan melken als er een deel van zijn koeien weidt en er het hooi op te laden van het grasland langs het riet dat tegen de koeienvraat — immers koeien zijn verzot op riet! — van het overige complex door een hek is afgesloten.

En het is juist deze situatie, die het moerasgebied, dat zich bij de Ramspol uitstrekt, voor den ornitholoog zoo gemakkelijk bereikbaar maakt. Zonder tegenspoed

1) Dr. J. F. Steenhuis, De legende in de voorstellingen omtrent den geologischen bouw en de geologische geschiedenis van Nederland, 2; Tijdschrift voor het Onderwijs in de Aardrijkskunde 9, 1931, afl. 11/12, p. 249.

2) H. J. Moerman, De IJsselmonden; Tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, 2e Ser. dl. XXXV, 1918, afl. 2, p. 311—342.

foto R. Tepe.

Fig. 3. Baardmannetje bij zijn nest met jongen; Ramspol, 4 Juni 1930.

met het pontveer, is de krib vanaf Kampen per fiets in ruim drie kwartier te bereiken langs zeer goede wegen en meteen is men dan midden in het dorado: links de biesvelden langs de uitmondingen van het Rechterdiep en rechts een schitterend gebied

foto R. Tepe.

Fig. 4. Baardmeeswijfje op haar nest met jongen; Ramspol, 4 Juni 1930.

dat allerlei stadia van een geleidelijk verlandend moeras vertoont: zeer droge plekken met pluimstruisriet en andere rietgrassen, uitgestrekte velden van meer dan manshoog riet, afwisselend met lagere gedeelten, waar lischdodden overheerschen en heele plekken met driekantige zeebiezen en massa's andere moerasplanten, waar een bota-

nicus zijn hart aan kan ophalen. Dat gaat zoo kilometers ver voort, de kust langs, hier en daar onderbroken door vaarten en killen, waardoor de bokken en pramen met biezen 's zomers naar den wal worden verscheept. Nergens is er de storing van de moderne maatschappij, geen trein hoort men er, zooals op het Naardermeer, slechts de geluiden van de boerenerven binnendijks dringen af en toe door; overigens is men er alleen met de natuur, met de planten, de vogels en de zee!

En dit gebied wil men nu gaan inpolderen of liever (I) men is er al mee bezig! Waren B. en W. en de Raad van Kampen er wel van doordrongen, dat met dit besluit het

doodvonnis werd geveld over een uiterst belangwekkend natuurmonument?

foto R. Tepe.

Fig. 5. Nest en eieren van de baardmees; Ramspol, 4 Juni 1930.

Immers, behalve op enkele plekken in Engeland en sporadisch in Duitsland komt, zooals ik indertijd in „Ardea” heb kunnen aantoonen¹⁾, de belangrijkste bewoner van dit „rietland”, het beroemde baardmannetje, in West-Europa uitsluitend voor in Nederland en daar, behalve in gering aantal in het Naardermeer, N.W. Overijssel en Friesland, alleen zeer veel op het Kampereiland en daar weer juist hoofdzakelijk in het in te polderen gebied!

Voor het baardmannetje hoofdzakelijk is er sinds 1919 in den broedtijd een bewaking op het Kampereiland, vroeger gedurende 5 weken, de laatste jaren telkens volle twee maanden en daarvoor heeft de Ver. tot Bescherming van Vogels in den loop der jaren een paar duizend gulden uitgegeven, terwijl men in de verslagen van Vogelbescherming over 1919/1921 kan lezen, dat de Regeering in 1919 haar een subsidie verleende, groot f 900,—, o.a. ook voor de terreinen op het Kampereiland.

Voor het baardmannetje speciaal kwamen velen uit den lande naar het Kamper-eiland: de Ver. tot Bescherming van Vogels zelf hield er twee groote excursies; ook de Nederlandsche Ornithologische Vereeniging en de Club van Nederlandsche Vogelkundigen vereerden het terrein met een bezoek, verder een paar maal de afdeling Twenthe en eenmaal de afdeling Apeldoorn van de Nederlandsche Natuurhistorische Vereeniging en de afdeling Zwolle van de Nederlandsche Ver. tot Bescherming van

1) Ardea 17, 1928, p. 81—104.

Dieren. Burdet maakte er zijn baardmeesfilm en ook Tepe vertoefde er vele malen (zie de foto's, die de heer Tepe ons welwillend afstond).

Voor dit baardmannetje alweer stak een Engelsch ornitholoog naar Nederland over om met zijn vrouw een week lang te Kampen zijn intrek te nemen.

En het was uitsluitend om gegevens en studie-materiaal van dit vogeltje te verkrijgen, dat Dr. Heinroth, de schrijver van het standaardwerk „Die Vögel Mitteleuropas”, het Kampereiland bezocht

En met den stand van de prachtige baardmeesjes zal ook aan die van verscheiden andere interessante vogelsoorten een groote slag worden toegebracht, want ook de bruine kiekendief huist hier in verschillende paren, terwijl het gebrul van de roerdomp en de wonderlijke geluiden van porceleinhoen en waterral er zullen verstommen, om nog maar te zwijgen van de vele verdere bewoners van dit unieke moerasgebied!

En ook de lepelaars, die er soms op de doorreis vertoeven, evenals de purperreigers, de groenpoot-, de zwarte, de boschruiers en de witgatjes en vele andere doortrekkers zullen er tevergeefs hun oude plekjes zoeken!

Ruw zal men er ingrijpen in een hoogst interessante levensgemeenschap om voor het zeer zeker hoogst moeilijke probleem der steeds meer eischende werkverschaffing een object te vinden, terwijl het anders waarschijnlijk nog jaren zou hebben geduurd vóór het voor inpoldering rijp zou zijn geacht en de bewoners dan onderwijl geleidelijk door de veranderde gesteldheid van het terrein zelf zich zouden hebben kunnen aanpassen of verplaatsen naar de meer zeewaarts gelegen gedeelten, die thans nog voor huisvesting van baardmeezen en andere moerasbewoners te nat of anderszins ongeschikt zijn.

En dan te lezen, dat de totale kosten per H. A. „vrij hoog” zullen worden en „dat in elk geval aanvankelijk de opbrengsten van het land veel minder zullen bedragen dan thans van het rietland . . . !”

Een dure ruil dus in financieel opzicht, duur ook door het verlies van een attractie, waarmede Kampen toch al zoo stiefmoederlijk is bedield, te duur voorzeker uit een oogpunt van natuurbescherming!

En als het waar is, dat zooals men in de dagbladen kan lezen, het peil van het meer Flevo — dat thans reeds volgens de visschers en jagers, die ik er naar vroeg, ongeveer 25 c.M. lager is dan het gemiddeld dagelijks water van vroeger, vóór de afsluitdijk er was — nog weer minstens 25 c.M. zal verlaagd worden, dan vraag ik me af of het geen overbodig werk is dit gebied met een dijk te omgeven? Immers zal het dan zelfs met krachtigen noordwestenwind door opwaaiing van het water vermoedelijk zelden of nooit meer onder kunnen lopen.

Nóg is het mooiste complex ongeschonden en het zal zeker nog een jaar duren vóór de crisis-werkeloozen met het andere complex (II) gereed zullen zijn terwijl de toezegging van subsidie van het Rijk, voorzoover mij bekend, nog niet is afgekomen.

Gelukkig bezit ons land thans een machtig lichaam in de „Contact-commissie in zake Natuurbescherming” en het is verblijdend en eenigszins geruststellend

tevens, dat deze commissie, waarin vertegenwoordigers van tal van corporaties zitting hebben, besloten heeft om — zooals men in de groote dagbladen heeft kunnen lezen — deze zaak bij de Regeering aanhangig te maken.

Moge de Regeering tijdig inzien, dat het niet aangaat een terrein, dat de grootste nederzetting van het baardmannetje in gansch West-Europa herbergt, zoo plotseling voor het grootste deel te doen verdwijnen!

Kampen, Februari 1933.

Dr. C. G. B. TEN KATE.

PRED A.

II.

Laat ons dezen middag den anderen kant opgaan, den grooten weg naar de pas-hoogte, langs het Palpuogna-meer. Ge zijt nog geen tien passen van huis, of langs den rotswand schittert het al weer van rose zeepkruid, zelfs de kleine *Silene acaulis* vindt ge vlak bij huis, al kan ze hoogerop in 't gebergte prachtiger pollen vormen. En tusschen den steenrommel van den wegkant is *Epipactis atropurpurea* reeds aan 't bloeien.

De groote weg echter lokt ons niet; na een paar honderd meter gaat een landwegje links af. In en om de beek prachtige bossen *Ranunculus aconitifolius* in vollen bloei met honderden fijne kleine witte bloempjes aan de hooge stengels. We volgen ons weggetje; 't voert ons weer midden door een weiland, achter ons de scherpe Piz Aela, voor ons de Twee Zusters, die met de Cresta Mora den pas afsluiten. Aan water geen gebrek. 't Stroomt langs ons pad, op ons pad, over ons pad, dat tegelijkertijd nu en dan beek is. Een geliefkoosd terrein voor onze *Lycaena*'s, die echter blijkbaar nog meer in extase komen, wanneer een mesthoop ons pad kruist. Hier zijn ze bij honderden, doch geen nieuwe soorten. Een kleine, mooi bonte spanner voelt zich eveneens aangetrokken tot dezen blijkbaar warmte gevenden hoop. 't Is *Larentia tristata*, een prachtig zwart en wit diertje, een juweel van sierkunst der natuur, die hier slechts over twee kleuren beschikte.

We naderen meer heuvelachtig terrein, met berken, elzen en lorken beboscht. Onze weg is vrijwel verdwenen; er is nog een soort koeienpad, dat ons door bosschen en struiken ons heenwringend, naar boven voert. Stil — in 't boschje aan den overkant staan rustig een tweetal herten, een prachtig mannetje met een rank wijfje, nieuwsgierig den zeldzamen indringer bespiedend, die hun terrein bezoekt, om dan plotseling weg te stuiven in razende vaart. Dwars door meterhooge *Senecio*'s en *Adenostylis* gaat 't dan, tot we boven op meer open terrein komen, prachtige ongemeaaide weiden van ongekennde bloemenweelde en vlindergeneugt.

'k Heb er mijn grootste zeldzaamheid gevangen, een zwarte *Argynnis Pales*. Maar 't was niet het eerste, waar m'n oog op viel. Uit een klein ravijn naar boven geklauterd en me door wat lorken heengeduwd, stond ik voor een heuveltje, bijkans geheel